

ਬੁਝੋ ਤੱਕਦੀਆਂ ਬੁੱਝੀਆਂ ਨਾਂਭਿਆਂ

ਸੰਝ ਦੀ ਉਮਰ ਇਕਲਾਪੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਠ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਥੋੜ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਢਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਵਸਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਏਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹਨ ਟੁੱਟਦੇ ਤੇ ਇਕਹਿਰੇ ਪਰਿਵਾਰ। ਸਾਂਝੀ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਘਰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇੱਕ ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਦਾਸ ਹਨ ਤੇ
 ਬੁਢਾਪਾ ਪਰੋਸਾਨ। ਸੰਝ ਦੀ ਉਮਰ
 ਇਕਲਾਪੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ
 ਨੂੰ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ
 ਬਲਕਿ ਬੋਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ
 ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਘਰਾਂ
 ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ
 ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ
 ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ
 ਢਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵੇਲਾ
 ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀ ਵਸਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ
 ਏਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿਨੀ ਕਿ
 ਵਰਤਮਾਨ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸਭ
 ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹਨ ਟੁੱਟਦੇ ਤੇ
 ਇਕਹਿਰੇ ਪਰਿਵਾਰ। ਸਾਂਝੀ ਪਰਿਵਾਰ
 ਪ੍ਰਥਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਤਾਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
 ਥੋੜ੍ਹੇ ਘਰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ
 ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਕ ਛੱਤ ਬੱਲੇ
 ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ
 ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਬਹੁਤ ਵਧ
 ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨਿਤ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ
 ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਨ ਮਨੁੱਖ ਹੁਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ
 ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਰ-ਨੇਂਦੇ ਦੀਆਂ
 ਸਭ ਹੋਂਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ
 ਭਾਲਣਾ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੁਰੇਡੇ
 ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ
 ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਵੱਸ ਜਾਣ ਦਾ ਚਲਨ
 ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ
 ਔਲਾਦ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼
 ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮਾਂ-
 ਪਿਛ ਤੰਦਰਸਤ ਸਰੀਰਕ ਅਵਸਥਾ
 ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਕਤ ਲੰਘਣ
 ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ ਤੇ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਧਦੇ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ
ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਰੇ
ਜੀਵਨ। ਜਿਸ ਵਿਹੜੇ ਕੇ
ਭਰਾ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਬੁੱਝੀ
ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡੇ ਹੁੰਦੇ
ਕਿਸੇ ਸ਼ਗਾਨਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਜਾਂ
ਘੜੀ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ
ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੁਰ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਪਰਿਵਾਰ
ਘਟਦਾ ਮੌਹ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ
ਟਕਰਾਅ ਵੀ ਬਜ਼ੁਹਾ
ਇਕੱਲਿਆਂ ਰਹ ਜਾਣ
ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਭਾਲ ਰਿਹਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ
ਹੋਰੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਤਾ
ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੱਗ੍ਹਾ ਦੀ
ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਅੰਖੇ
ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕੌੜੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਸਣ ਕੇ, ਕਰਕੇ ਵੀ
ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਦੇ ਸਨ
'ਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਅੱਖਾ ਰਹ
ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰ ਅੰਖਾਂ
ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ
ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ, ਇੱਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੋਂ ਬਗੈਰ
ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਦੀਆਂ ਹਨ।
ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਨੂੰਹਾਂ-ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਨ
ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਦਿਆਂ ਵਾਂ
ਕਈ ਦਿਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ
ਲੱਗਦੇ, ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਤਾਂ
ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਾਇ
ਝਗੜਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ
ਤਣਾਅ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ
ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਾਇਦਾਂ ਸਿ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਕਰ

ਮਾੜੇ ਚੰਗੇ ਵਕਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਲਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੱਡੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕੌਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਫਿਰ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਹਿੱਕ' ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਰਿਓ ਜਾਂ 'ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਆਂ' ਵਰਗੇ ਆਮ ਸੁਣੇ ਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕੁੜੱਤਣ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ। ਬੁਢਾਪਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਢਲਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਉਮਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ, ਸਾਹ, ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪੈਸਾ, ਵਕਤ ਅਤੇ ਸੁਚੜੀ ਸਰੀਰਕ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕੁਝ ਛੀਸੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੋਲ੍ਹ ਮੁਦ ਹੀ ਚੁਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਢੁਕਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਹੈਈਆਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਗੁੱਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕਰਣ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਕੱਢ ਕੇ ਵਕਤ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹੱਡ ਰੋਕ ਕੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੁੱਲ ਸਦਕਾ ਦੋ-ਦੋ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਵੰਡੇ ਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪੁੱਤ ਧੀ ਵੱਡੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਆਉਂਦੇ ਵਰਿਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇ ਹੋਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਹਨ ਕਿ 44 ਛੀਸਦੀ ਕਰੀਬ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਮਾਜਵਾਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 20 ਕਰੀਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਟੌਟੀ। ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਇਕੱਲਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਸਤਨ ਉਮਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ
ਤਾ ਵੀ ਪੁਰਾ
ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ
ਵਾਸਤੇ ਨਾ
ਜ਼ੀ ਹੈ, ਨਾ
ਮਾਂਬ ਸੰਭਾਲ
ਤਤੀਜਾ ਜਾਂ
ਪੁਸ਼ਟੈਨੀ
ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਦੀ ਸਿਹਰ
ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ
ਮਹੀਨੇਵਾਰ
ਦੇ ਹਨ ਪਰ
ਇੱਕ-ਇੱਕ
ਇਸ ਲਈ
ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ

ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ
ਏਲਾਕਿਆਂ
ਗਹੀਂ ਇਹ
ਹਮਣੇ ਆਏ
ਵਾਂ ਅੱਧੇ ਦੇ
ਜਿਕ ਅਤੇ
ਇਕੱਲਤਾ
ਦਹ ਅੰਕੜਾ
ਫ੍ਰੀਸਦੀ ਦੇ
ਪੰਡਾਂ ਵਿੱਚ
ਉਨੀਂ ਬੁਰੀ
ਸਮਾਦਾਤਰ
ਦਾ ਕਾਰਨ
ਨਾਲ ਘੱਟ
ਮੇਲ-ਜੌਲ
। ਵਿਚਾਰਨ
ਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਧ ਰਹੀ ਹੈ।
ਟ ਮੁਤਾਬਕ

ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਚਿਤਰਣ ਵਾਸਤੇ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵੈ-ਸੋਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ। ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਚਾਅ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਥੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮਰ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਂਗ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਸੱਭਿਆਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਹ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕਦੇ ਜਵਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਚੜੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸਾਡੀ ਨੈਤਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਹਰਪੀਤ ਸਿੱਧ ਹੀਰੇ ਸਾਹਿਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿਗਸਤ ਅਤੇ ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਖੇਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੁਜਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਂ ਨੌਜਵਾਨ, ਫੈਸ਼ਨ, ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਜਿਸਮ ਫਰੋਸ਼ੀ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜੋਤਿਸ਼, ਲਾਟਰੀ, ਫਿਰਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਗਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਸੱਭਿਆਕਾਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਵਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਚਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਨੌਜਵਾਨ ਉਭਾਰਨ ਤੋਂ ਘਰ-ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੱਚਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਹੋਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੁੰਚ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਿਆਦਾ ਤੇ ਜਲਦੀ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਰ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਲੜੀਵਾਰ ਅਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਥਜੀ ਪੁਸ਼ਾਰਿਤ ਰਿਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਲੜੀਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਤੇ ਰਿਸਤਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸਤਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖੰਚੁੰ-ਖੰਚੁੰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਦਾਸ ਲੋਕ

ਆਮ پਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ
ਪੁਹਲੀ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਦਾਸ
ਹਨ। ਇਸ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੱਗ ਵਿੱਚ
ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਦੌੜ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ
ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾ-
ਧਾਪੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯੱਗ
ਦੇ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸਭ ਕੁਝ
ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਈ
ਤਰੇੜ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਉਲਿਛਣਾਂ
ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਉਲਿਛ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ
ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚੱਲੀ ਤੱਤੀ ਵਾਅ
ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਸੜ ਰਹੇ ਲੋਕ
ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ
ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਨਾ
ਤਾਂ ਸੁਖੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ
ਹੀ ਅਜੇ ਚੇਤਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ
ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਅਲਾਮਤਾਂ
ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਜ਼ਖੀ ਕਰ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰਜ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਾਡੀ ਗਲੀ
ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਗਦੀ ਮੇਰੀ ਚਾਚੀ ਚਰਨ੍ਹੇ
ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ “ਚਾਚੀ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ
ਤੱਕ ਜੇ ਰਹਿੰਨੇ ਕਿ ਓ” ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ਦੀ
ਦੇਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ
ਰੱਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕਦੀ ਆਪਣੇ
ਦੁੱਖੜੇ ਫਰੋਲਣ ਲੱਗੀ, “ਵੇ ਭਾਈ,
ਕਾਹਦੇ ਤਕਵੇ ਆਂ। ਅੱਹ ਤੇਰਾ
ਚਾਚਾ ਜੈ ਵੱਡੜੇ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਐਨਾ
ਘੰਗੀ ਬਣਾਤਾ ਕਿ ਖੇਤ-ਬੰਨੇ ਦਾ
ਉਹ ਖਹਿੜਾ ਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਬਸ
ਭੁੱਕੜ ਦਾ ਰੱਤਿਆ ਘਰੇ ਈ ਕ੍ਰੂਡੇ-
ਬਨਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਦਾ
ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਬਲਾਈਂ
ਬੁਰਾ ਲਗਦੇ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਉਹ
ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ-ਦੱਖਣ
ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸਾਹ ਨੂੰ
ਲੈਂਦਾ। ਅੱਹ ਛਸਲ ਏਸ ਨੂੰ ਖੇਤ
ਚੰਡੀਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ। ਖੇਤੀ ਵੀ
ਭਾਈ ਮੰਡਿਆ, ਖਸਮਾਂ ਸੇਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਐ।”

ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਰੇਝ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਉਲੱਝਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਉਲੱਝ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚੱਲੀ ਤੱਤੀ ਵਾਅ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਸੜ ਰਹੇ ਲੋਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਲੋਕ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਖੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜੇ ਚੰਡੀਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਵੱਖ੍ਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬ ਅਲਾਮਤਾਂ ਮੇਜ਼ੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀਆਂ ਹਨ।

A black and white photograph showing a person from behind, silhouetted against a bright sky. The person is carrying a long, thin object, possibly a staff or a spear, across their shoulder. They are standing in a field of tall grass. In the background, there is a low horizon line and a small, dark, leafy bush on the right side.

ਫਿਰ ਕਰਦੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਨਾ ਪੁੱਤੇ ਫੇਰ ਆਹ ਅਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬੁੰਦੁੰ। ਭੁੱਕਡ ਖਾ-ਪਾ ਕੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਜੁਆਕਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭੁੱਚ ਕਰਗੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਏ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੇਚਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਥ ਵਿੱਚ ਖੁੰਬੁੰ ਵੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈਂ ਯਾ ਇਉਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬ “ਪੰਜੋ

ਦੁ ਬੁਖ ਸੂਕ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਕਮ ਕਰਕੇ
ਕੋਈ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਏਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ
ਅਨ੍ਹੇ ਜਸੀਨਾ ਈ ਵੇਚਣਗੇ।”

ਚਾਚੀ ਦੀ ਇਸ ਪੁੱਛੀ ਗੱਲ ਦੇ
ਜਵਾਬ ਮੂਹਰੇ ਮੌਲ ਲਾਜ਼ਮਾਵ ਸੀ।

ਐਨੀ ਰੋਲ ਸੂਣਦਾ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਤੁਰ
ਗਿਆ। ਹੁਣ ਚਾਚੀ ਮੌਹ ਵਿਚ ਬੁੜ-
ਬੁੜ ਕਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅੰਦੀ ਈ ਮੈਂ ਪਰਸੋਂ ਤਾਏ ਰੁਲੀਏ
ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ
ਪੁੱਛਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰੇ
ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਹੋਏ—

ਸੂਨੂੰ ਨਰ ਸੇਚ ਨ ਪੁਛਕਾ, ਕਿਸ
ਐਂ ਪਾੜ੍ਹਿਆ ਜਮਾਂ ਈ ਨੀਵੀਂ ਜੀ
ਪਾਈ ਕੀ ਸੱਚਦਾ ਜਾਨੂੰ ਤੂੰ।” ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕੋਲ ਬੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਏ ਰੁਲੀਏ
ਦੀ ਸੂਣੀ ਵਿੱਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਸਣਾਈ। ਕੋਲ ਬੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਬੋਲਿਆ, “ਜਣੌਂ ਦੀ, ਜਦੋਂ
ਦੀ ਰੁਲੀਏ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀ ਐ, ਉਦੋਂ
ਤੋਂ ਰੁਲੀਆ ਬਸ ਰੁਲ ਕੇ ਈ ਰਹਿ
ਗਿਐ ਵਿਚਾਰਾ। ਸਹੁਰੇ ਮੁੰਡਿਆ ਨੇ
ਤਾਂ ਜਿਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਈ ਦਿੱਤੇ।”

“—ਨੀ
ਕਰ ਲਾਗੂ। ਸਦ ਰਵ ਨ ਦਾ ਕਲ
ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਪਉ। ਸੋਚਾ-
ਸੋਚੀ ਜਾਂਦੇ ਦਾ ਮਨ ਤਾਂ ਕਈ
ਆਗੀ ਆਉ—ਮਾਉ—ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਪਰ
ਫੇਰ ਹੋਸਲਾ ਕਰ ਲਈਏ ਮਨ ਹੋਰ
ਈ ਪਾਸੇ ਲਾਈਦੇ।

ਤਾਰ ਨੇ ਹੋਂਕਾ ਲੈ ਕੇ ਕਿਗਾ,
“ਬਾਵੇਂ ਤੀਮੀਂ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਬੰਦਾ।
ਜਦੋਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ‘ਤੁਰਜੇ’
ਤਾਂ ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਕਟੀ
ਕਰਨੀ ਐਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਖੀਂ ਹੋ
—ਨੀ।”

ਮੁਝਾਂ ਨੂੰ ਗਲ੍ਹੀ ਕਵਣਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾਂ ਸਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੌਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਣ ਲੱਗਿਆ। ਆਹ ਦੇਖ ਪਾਂਜੁਆ, ਚਰ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਪਿਛੁ ਆਂ। ਜਦੋਂ ਏਹ ਜੰਮੇ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਿੱਕ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿਡ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ। ਆਹ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਆਹ ਲੀਤੀ ਪਾਏ ਦੇਖ! ਇਨਾ ਨੂੰ ਧੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਹੋਗੇ। ਆਹ ਢੁੱਪੜ ਬਣੇ ਪਏ ਐ ਏਂਹੇ। ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਾਂ ਨੂੰਹ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਐ ਨੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਪ ਤੁਰੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋ ਦੀਏ।” ਹਰਬਸ ਨ ਕਿਹਾ, ਬਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਮੂੰਡੇ ਕਿਨੇ ਈ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਜਦੋਂ ਆਹ ਨਾਲ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ ‘ਭਰਜ’ ਨਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਓਚਰ ਈ ਜਾਂਦੈ”

ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਦੱਸਿਆ, “ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੱਗੀ ਏ ਚਾਲੀ-ਸੇਰੀ ਐ ਬੀਸਿਆ। ਆਹ ਮੇਰੇ ਅੱਲ ਦੇਖ ਲੈ, ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਉਮਰ ਭੋਗੀ ਬੈਠਾਂ ਹੁਣ ਅੱਸੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੱਲਿਆਂ। ਆਹ ਜਿੱਦਣ ਦੀ ਮੂਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾ ਮਰੀ ਐ ਨਾ, ਸਾਲਾ ਮਨ ਈ ਕਦੇ ਜਾਂਦਾ ਆ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਨ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ ਤਾਰ! ਮਨ ਨਾਲ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਏਹ ਤਾਂ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਜੇਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਹੀ ਚੈਨ ਆਉਂਦੇ ਦੋ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ। ਹਰਬਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਵੀ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪ ਈ ਸਹੇਤੀ ਐ। ਆਹ ਜਿੱਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਡ ਵਿਚ ਮਰੇ ਐ ਬੁੜਾ ਹੋ ਕੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੀ ਮਰਿਆ ਹੋਉ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾਲ, ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਅੰਲਾਦ ਦਾ ਸਤਾਇਆ, ਕੋਈ ਕਰਜਈ ਹੋ ਕੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਰ

‘ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂਏ ਰਲੀਏ
ਨੇ ਮੋਟੇ-ਸ਼ੀਸੇ ਵਾਲੀ ਐਨਕ ਸੱਜੇ
ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ
ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝ ਲਈਆਂ
ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ
ਭਰਵੱਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੋਰ ਦੱਸਣ
ਲੱਗਿਆ, “ਹਾ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰਾ ਪਤਾ
ਈ ਹੋਣੈਂ ਕਿ ਚਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਸੈਨੂੰ ਮੀਨ੍ਹਾ-
ਮੀਨ੍ਹਾ ਰੋਟੀ ਦਿੰਦੇ ਐ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਘਰੇ
ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਮੀਨ੍ਹੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਵੀ
ਉਤੇ ਦੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰਹ ਕਰੁ
ਕਾਪੂ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੰਨੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ
ਨੂੰ ਮੀਨ੍ਹੇ ਤੋਂ ਦੋ ਟੋਪਗੇ ਐ। ਹੁਣ ਤੂੰ
ਮਲਕੀਤੇ ਕਿਆਂ ਕੰਨੀ ਚਲਾ ਜਾਹ।
ਪਾੜ੍ਹਿਆ, ਕਈ ਆਗੀ ਅੈ ਚਿੱਤ
ਕਰਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਖੂਹ-ਖਾਤਾ ਗੰਦਾ
ਕਰਦਿਆਂ। ਫੇਰ ਸੋਚੀਦੈ ਬੀ ਸਾਲੇ ਫੇਰ
ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਐ। ਕਾਹਣੂੰ ਏਨ੍ਹਾ
ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੁੰਹ-ਕਾਲਸ ਦਿਵਾਉਣੀ ਐ।
ਏਹ ਤਾਂ ਕਲਯੱਗ ਐ ਭਾਈ। ਏਥੇ
ਬੁੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁੱਕ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਪਿੱਛੇ
ਐਲਾਦ ਤੇ ਬਾਹਲਾ ਕੁਝ ਕਹਾਉਣਾ
ਪੈਂਦੇ।’’ ਐਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ

ਤਾਈਆ ਰੁਲਿਆ ਚੁਦਾਸ ਹਾਉਕਾ

ਪੈੜੀਆਂ 'ਚੋ ਪਿਆਨੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਰੋਸ (ਫਰਾਂਸ) 'ਚ ਇਕ ਸਭਵੇਅ ਦੀਆਂ ਪੌਜ਼ੀਆਂ ਵਰਗੇ ਸੰਤਰ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਲੋਕ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਗੀਤਮਣੀ ਕੀ-ਬੋਰਡ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੱਲੀ ਹੱਲੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਬੋਲਾਂ ਵੇਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਚਾਰ ਵੇਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕ ਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜੜਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਹਿਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੇਜ਼ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ 18 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜੜਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਕੌਮੀ ਔਸਤ ਨਾਲ ਵੱਧ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਪਿਛੇ 80 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 90 ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਮਹਾਰ 211 ਵਿਅਕਤੀ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜੜ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 215.9 ਮਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਲੱਖ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 250.8 ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਪ ਹੁਣ ਇਕੱਲੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਲਏ ਹਨ। ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਗਿਣਤੀ 224.5 ਪ੍ਰਤੀ ਲੱਖ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਝੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 166 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਹੋਰਾਨੀ ਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਦੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਾਰਾ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਪਿਛੇ 136.3 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਜਾਰਨ 33,318 ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਹੱਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਣ ਛੁੱਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੀੜੜਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁਦਲੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਹੋਰੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਰਵੇਕਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜੜਤਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਤੁਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੰਡਨ ਸਥਿਤ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਅਗਾਊੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੈਪ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਯਤਨ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗਾ ਉਦਮ ਹਨ ਪਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਪੀੜੜਤਾਂ ਨੂੰ ਆਗਰਿਕ ਮਦਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਮੁਦਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸੌਂਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਤਰਵਾਂ ਲਈ ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਖੇ ਲਗਾਏ ਮੇਗਾ ਕੈਪਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਠੋਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੈਂ-ਸਮੈਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੁਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਅਬ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਹੋਰੀ ਵਿਚ ਸੁਣੋ ਕਿ ਹੋਰੀ ਵਿਚ ਸੁਣੋ

